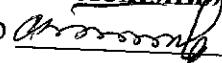
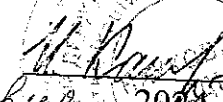

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УЗГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-наукової програми
«Біологія та біохімія»
професор С. Білаш

Проректор ЗВО з наукової роботи
ПДМУ
професор І. Кайдашев
«26» серпня 2024 року

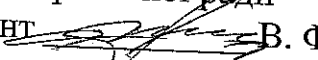

Заслухано на засіданні Вченої ради
ПДМУ

«26» серпня 2024 року,

протокол № 9

Секретар Вченої ради

доцент В. Філатова

СИЛАБУС

НОРМАЛЬНА АНАТОМІЯ

для здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, які
навчаються за освітньо-науковою програмою «Біологія та біохімія»

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Нормальна анатомія

Освітньо-наукова програма	«Біологія та біохімія» (режим доступу: https://science.pdmu.edu.ua/educational/postgraduate-studies/admission/speciality/091biology)
Галузь знань	09 – Біологія
Спеціальність	091 – Біологія та біохімія
Курс	1, 3
Семестр	I, II, V, VI
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/години	5/150
Мова викладання	Українська
Предмет вивчення	Предметом вивчення нормальної анатомії є будова тіла, окремих ділянок, систем та органів, її взаємозв'язок з функціями та розвитком, індивідуальними, статевими та віковими особливостями, включно з пренатальним розвитком, організму людини і тварин.
Мета	Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні, здобуття та поглиблення теоретичних знань та практичних навичок та інших компетентностей отриманих на додипломному та післядипломному (інтернатура) етапах освіти, отримання сучасних наукових знань про будову тіла людини, оволодіння основними анатомічними термінами та поняттями, методами морфологічних досліджень, встановлення взаємозв'язку будови органів із виконуваними функціями, формування поняття про єдність, їхньої мінливості в процесі філогенезу й онтогенезу.
Зв'язок з іншими дисциплінами	Нормальна анатомія інтегрується з іншими морфологічними та медико-біологічними дисциплінами: гістологією, цитологією, ембріологією, фізіологією людини і тварин, патологічною фізіологією, патологічною анатомією. Фізіологія людини і тварин дає чіткі уявлення про фізіологічні механізми та закономірності функціонування живих організмів, сучасних методи дослідження фізіології людини і тварин й інтегрується з цими дисциплінами. Гістологія дозволяє зрозуміти особливості будови і розвитку твердих і

	м'яких тканин, патологічна фізіологія та патологічна анатомія дають чітке уявлення про особливості перебігу патологічних процесів на усіх рівнях організації організму.
Форми навчання	Очна (денна, вечірня), заочна
Результати навчання	<p>У результаті вивчення освітнього компонента здобувач наукового ступеня доктора філософії має</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - анатомічну будову ділянок тіла, органів та систем у різні вікові періоди; - основні техніки сучасних анатомічних досліджень, - методи і способи виготовлення анатомічних препаратів для морфологічних досліджень; - основні закономірності ембріонального розвитку органів і систем; - закономірності вікових змін органів та систем; - взаємозв'язок будови органів та систем з їхніми функціями та розвитком, із індивідуальними, статевими та віковими особливостями організму, включаючи пренатальний період. - зв'язок морфологічної структури, морфогенезу та функцій органів і систем із впливом чинників екзо- та ендогенного походження. <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати інформацію про будову ділянок тіла, органів і систем, що його складають; - визначати топографо-анатомічні взаємовідношення органів і систем; - трактувати закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів і систем, варіанти індивідуальної анатомічної мінливості та вади розвитку; - інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини та тварин; - обґрунтувати взаємозалежність і єдність структур і функцій органів і систем, їхню мінливість під впливом екологічних факторів; - пояснювати вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму, органів і систем людини; - ставитися відповідно до морально-етичних принципів до живої людини та її тіла як об'єкту анатомічного та клінічного дослідження. - виготовляти анатомічні препарати для морфологічних досліджень; - описувати анатомічні препарати на основі макроскопічних досліджень; - складати протокол описання досліджуваного об'єкта;

- інтерпретувати макроскопічну будову органів та систем;
- пояснювати основні принципи організації різних органів, їх взаємодію;
- аналізувати вікові особливості органів та систем;
- інтерпретувати ембріональний та постембріональний розвиток органів та систем;
- прогнозувати можливості та напрямки морфофункціональних змін в організмі, органах та системах під впливом чинників екзо- та ендогенного походження;
- самостійного підбирати та аналізувати сучасну анатомічну наукову інформацію, письмово відобразити та презентувати результати власних досліджень.

Види занять

Практичні заняття, самостійна робота.

Структура дисципліни

№ з/п Назва теми	Всього годин	Вид заняття		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота, очні консультації з теми дисертаційної роботи
	150	10	90	50
1 рік				
	50	6	44	0
I семестр				
Змістовий модуль 1 Сучасні методи анатомічного дослідження. Топографічна, описова та вікова анатомія голови та шиї	24	2	22	0
1. Історія виникнення анатомії. Сучасні методи анатомічного дослідження.	4	2	2	0
2. Топографічна, описова та вікова анатомія склепіння черепа.	2			0
3. Топографічна, описова та вікова анатомія основи черепа.	2		2	0
4. Сучасні уявлення про анатомічну будову головного мозку.	2		2	0
5. Сучасні погляди на будову кінцевого мозку. Цито- і міелоархітектоніка кори та локалізація функцій.	2		2	0
6. Сучасні уявлення про провідні шляхи ЦНС.	2		2	0
7. Топографічна, описова та вікова анатомія бічного	2		2	0

	відділу лиця.				
8.	Топографічна, описова та вікова анатомія переднього відділу лиця.	2		2	0
9.	Топографічна, описова та вікова анатомія ротової ділянки.	2		2	0
10.	Топографічна, описова та вікова анатомія ділянок шиї.	2		2	0
11.	Топографічна, описова та вікова анатомія органів шиї.	2		2	0
II семестр					
	Змістовий модуль 2	26	4	22	0
	Топографічна, описова та вікова анатомія грудної клітки				
12.	Топографічна, описова та вікова анатомія грудної стінки.	2		2	0
13.	Топографічна, описова та вікова анатомія м'язів та скелета грудної клітки.	2		2	0
14.	Топографічна, описова та вікова анатомія грудної порожнини.	4	2	2	0
15.	Топографічна, описова та вікова анатомія бронхів та легень.	2		2	0
16.	Топографічна анатомія серця та перикарду.	4	2	2	0
17.	Серце.	2		2	0
18.	Мале коло кровообігу.	2		2	0
19.	Артеріальна система грудної клітки. Грудна аорта.	2		2	0
20.	Венозна та лімфатична системи грудної клітки.	2		2	0
21.	Соматична частина периферійної нервової системи грудей.	2		2	0
22.	Сучасні погляди на іннервацію органів грудної порожнини.	2		2	0
2 рік (викладацька практика)					
		0	0	0	0
3 рік					
		50	4	46	0
V семестр					

	Змістовий модуль 3 Топографічна, описова та вікова анатомія живота та малого таза	26	2	24	0
23.	Топографічна, описова та вікова анатомія передньо-бічної стінки живота.	2		2	0
24.	Топографічна, описова та вікова анатомія черевної порожнини.	4	2	2	0
25.	Топографічна, описова та вікова анатомія органів верхнього поверху черевної порожнини.	2		2	0
26.	Топографічна, описова та вікова анатомія органів нижнього поверху черевної порожнини.	2		2	0
27.	Топографічна, описова та вікова анатомія поперекової ділянки.	2		2	0
28.	Топографічна, описова та вікова анатомія органів заочеревинного простору.	2		2	0
29.	Сучасні погляди на кровопостачання органів черевної порожнини та заочеревинного простору.	2		2	0
30.	Сучасні уявлення про іннервацію живота.	2		2	0
31.	Топографічна, описова та вікова анатомія малого таза.	2		2	0
32.	Топографічна, описова та вікова анатомія органів малого таза.	2		2	0
33.	Артерії та вени порожнини малого таза.	2		2	0
34.	Іннервація органів малого таза.	2		2	0
VI семестр					
	Змістовий модуль 4 Топографічна анатомія кінцівок	24	2	22	0
35.	Топографічна анатомія надпліччя та плеча.	2		2	0
36.	Топографічна анатомія передпліччя.	2		2	0
37.	Топографічна анатомія кисті.	2		2	0
38.	Кровоносні та лімфатичні	4	2	2	0

	судини верхньої кінцівки.				
39.	Нерви верхньої кінцівки.	2		2	0
40.	Топографічна анатомія сідниці та стегна.	2		2	0
41.	Топографічна анатомія гомілки.	2		2	0
42.	Топографічна анатомія стопи.	2		2	0
43.	Кровоносні та лімфатичні судини нижньої кінцівки.	2		2	0
44.	Нерви нижньої кінцівки.	2		2	0
45.	Іспит	2		2	0

4 рік

		50	0	0	50
46.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
47.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
48.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
49.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
50.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
51.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
52.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
53.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
54.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
55.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
56.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
57.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
58.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
59.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
60.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
61.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
62.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
63.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2

64.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
65.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
66.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
67.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
68.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
69.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2
70.	Наукове керівництво роботою над дисертацією	2	0	0	2

Методи навчання

1. Вербальні (лекція, тематичні дискусії, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж).
2. Наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація анатомічних препаратів, рентгенограм, схем, графологічних структур).
3. Практичні (діагностика анатомічних препаратів, проведення експерименту та анатомічного препарування).
4. Комп'ютерне тестування (використання навчально-контролюючих програм для тестового контролю знань).
5. Мультимедійні навчальні системи (створюються передумови для одночасного впливу на зоровий і слуховий аналізатори, що дозволяє максимально сконцентрувати увагу на предметі вивчення, сприяє кращому осмисленню і запам'ятовуванню інформації).

Форми і методи оцінювання

Поточне, тематичне, підсумкове оцінювання, іспит

Система оцінювання

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою
При цьому кількість балів:
 0-79 відповідає оцінці «незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням дисципліни;
 80-118 відповідає оцінці «незадовільно»;
 122-128 відповідає оцінці «задовільно» («достатньо»);
 130-138 відповідає оцінці «задовільно»;
 140-158 відповідає оцінці «добре»;
 160-178 відповідає оцінці «добре» («дуже добре»);
 180-200 відповідає оцінці «відмінно».

Для здобувачів ступеня доктора філософії, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум (122 бали), обов'язковим є перескладання контролю.

Шкала відповідності:

За 200 – бальною шкалою		За чотирибальною шкалою	
A	180-200	5	відмінно

	B	160-178	4	добре
	C	140-158		
	D	130-138		
	E	122-128	3	задовільно
	F_x	80-118		
	F	0-79	2	незадовільно
		незадовільно (без права перескладання)		

Матеріально-технічне і/або інформаційне забезпечення

Вивчення дисципліни, окрім іншого, забезпечується з допомогою системи дистанційного навчання Полтавського державного медичного університету (режим доступу: <https://moodle.pdmu.edu.ua/>). У системі містяться авторські лекції, відеолекції викладачів дисципліни, інтерактивні тести до лекцій та інтерактивні практичні заняття, підбірка корисних відео матеріалів та навчальної літератури.

При вивченні дисципліни також використовуються:

- мультимедійні презентації до кожного практичного заняття, що містять зображення анатомічних структур та препаратів, схем.
- набори анатомічних макропрепаратів, муляжі анатомічних об'єктів, анатомічні атласи та таблиці.
- навчально-контролюючі комп'ютерні програми для тестового контролю знань здобувачів вищої освіти з кожної теми практичного заняття та екзамену.
- навчальні анатомічні комп'ютерні програми та електронні анатомічні атласи.
- навчальні відеофільми відповідно до теми заняття.

Рекомендована література

Базова

1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія. Том 1; за ред. В.І.Півторака, О.Б.Кобзаря. – Вінниця: Нова книга, 2021. – 568 с.
2. Netter F. H. Atlas of Human Anatomy = Атлас анатомії людини; переклад 7-го англійського видання: двомовне видання: Френк Неттер; науков. ред. перекладу Л.Р.Матешук-Вацеба, І.Є.Герасимюк, В.В.Кривецький, О.Г.Попадинець. – К.: Медицина, 2020. — 736 с

Допоміжна

1. Анатомія: підручник / С.М.Білаш, М.М.Коптев, О.М.Проніна, О.М.Беляєва, А.В.Пирог-Заказникова, Я.О.Олійніченко. – К.: Медицина, 2023. – 279 с.
2. Анатомія людини і тварин (предмет і завдання анатомії, опоноруховий апарат, дихальна, травна та сечова системи): підручник / С.М.Білаш, М.М.Коптев, О.М.Проніна, О.М.Беляєва, А.В.Пирог-Заказникова, В.П.Білаш, Б.С.Кононов, С.В.Донченко, Я.О.Олійніченко, А.І.Ячмінь, В.В.Олексієнко, Я.В.Коваль. – Одеса: Олді+, 2024. – 514 с.
3. Анатомія людини і тварин (статева, ендокринна, серцево-судинна, імунна, нервова системи та органи чуття): підручник / С.М.Білаш, М.М.Коптев, О.М.Проніна, О.М.Беляєва, А.В.Пирог-Заказникова, В.П.Білаш, Б.С.Кононов, С.В.Донченко, Я.О.Олійніченко, А.І.Ячмінь, В.В.Олексієнко, Я.В.Коваль.. – Одеса: Олді+, 2024. – 514 с.
4. Клінічна анатомія і оперативна хірургія з особливостями дитячого віку: підручник / С.М.Білаш, І.В.Ксьонз, М.М.Коптев, А.В.Пирог-Заказникова, О.М.Проніна, Є.М.Гриценко, Я.О.Олійніченко. – Одеса: Олді+, 2022. – 444 с.

Інформаційні ресурси

	<ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.webanatomy.net/ 2. https://www.britannica.com/science 3. Полтавський державний медичний університет. Кафедра анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією. Здобувачу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://klanatomy.pdmu.edu.ua/resources. – Назва з екрана. 4. Booksmed [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.booksmed.com/hirurgiya/. – Назва з екрана. 5. Google книги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/. – Назва з екрана. 6. Kenhub [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kenhub.com - Назва з екрана. 7. Gavitex [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gavitex.com/share/m6i5y8rq4. – Назва з екрана. 8. MEDUNIVER БИБЛИОТЕКА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://meduniver.com/Medical/Book/4.html. – Назва з екрана.
--	--

Політика дисципліни

Обов'язки осіб, які навчаються в Університеті
 Особи, які навчаються в Університеті, зобов'язані:

- 1) дотримуватися вимог законодавства, Статуту і правил його внутрішнього розпорядку;
- 2) виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- 3) виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання.

Відвідування занять
 Аспіранти очної (вечірньої) форми навчання зобов'язані відвідати не менше 50 % загального обсягу аудиторних занять, аспіранти заочної форми навчання – не менше 45 %.

Визнання і перезарахування результатів навчання
 Визнання результатів навчання в неформальній освіті розповсюджується на дану дисципліну, забезпечуючи, таким чином, формування своєї індивідуальної освітньої траєкторії. Визнанню підлягають результати навчання, отримані в неформальній освіті, що за тематикою, обсягом вивчення і змістом відповідають і навчальній дисципліні в цілому, і її окремому розділу, темі.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами під час вивчення дисципліни передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного і підсумкового контролів;
- посилення на джерела інформації в разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;

	<p>- надання достовірної інформації по результати навчання; дотримання норм законодавства про авторське право. Політика навчальної дисципліни «<u>Нормальна анатомія</u>» визначається системою вимог відповідно до норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту, положень ПДМУ та інших нормативних документів. При організації освітнього процесу в ПДМУ викладачі та студенти діють відповідно до:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті; • Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету; • Правил внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету; • Положення про організацію і методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті; • Положення про організацію самостійної роботи студентів у Полтавському державному медичному університеті; • Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету; • Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти ПДМУ; • Положення про порядок перезарахування навчальних дисциплін і визначення академічної різниці; • Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти; • Положення про рейтинг здобувачів вищої освіти Полтавського державного медичного університету; • Положення про матеріальне заохочування за успіхи в навчанні студентів Полтавського державного медичного університету.
Викладачі	<p>Білаш Сергій Михайлович - доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією ПДМУ https://klanatomy.pdmu.edu.ua/</p>
Оригінальність навчальної дисципліни	<p><u>Авторський курс</u></p>
Розробники	<p><i>Білаш Сергій Михайлович</i> - доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією ПДМУ</p>

	Коптев Михайло Миколайович – кандидат медичних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією ПДМУ
Контакти	Кафедра анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Адреса: 36011 м. Полтава, вул. Шевченка, 23. klanatomy@pdmu.edu.ua тел. (0532) 60-96-12